

تحلیل نقش متغیر همسایگی و مذهب در الگوی رای‌کننده‌های انتخابات دهمین دوره مجلس شورای اسلامی (حوزه انتخاباتی قاینات و زیرکوه)

سید هادی زرقانی (دانشیار جغرافیای سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران، نویسنده مسئول)

h-zarghani@um.ac.ir

مهدی بدخشان (کارشناسی ارشد جغرافیای سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران)

m_badakhshan@mail.um.ac.ir

چکیده

انتخابات یکی از مظاهر اصلی دموکراسی در عصر حاضر است و با توجه به نقش آفرینی مردم در تعیین حاکمان، بیش از گذشته مورد توجه و اهمیت قرار گرفته است. سازمان فضایی و الگوهای فضایی برآمده از انتخابات، وجود نگرش‌های متفاوت در رفتار سیاسی رأی‌دهندگان در حوزه‌های گوناگون انتخابیه را نشان می‌دهند. عوامل و متغیرهای جغرافیایی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی بر رای و نظر مردم و الگوی رای‌کننده‌های انتخاباتی موثر هستند. متغیر همسایگی و ویژگی‌های قومی و مذهبی منطقه یکی از مهمترین عوامل موثر بر الگوی رای‌کننده‌ها می‌باشد. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و با استناد به منابع معتبر کتابخانه‌ای و داده‌های آماری به دنبال بررسی و تحلیل نقش سه متغیر همسایگی، مذهب و منطقه سکونت در شهر و روستا بر الگوی رای‌کننده‌ها در انتخابات دهمین دوره مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخابیه قاینات و زیرکوه می‌باشد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد متغیر همسایگی نقش موثری در الگوی رای‌کننده‌ها داشته است. علاوه بر این، عامل مذهب و اقلیت مذهبی اهل سنت نیز در الگوی رای‌کننده‌ها موثر بوده است؛ به نحوی که همانند انتخابات ریاست جمهوری اهل سنت اقبال بیشتری به کاندیداهای متمایل به دولت (اعتدال) و اصلاح طلب داشته‌اند. در نهایت با وجود تفاوت آراء کاندیدها در مناطق شهری و روستایی، سکونت رای‌دهندگان در مناطق شهری و روستایی به طور مستقل تاثیر معناداری در الگوی رای‌دهی نداشته است.

واژگان کلیدی: جغرافیای انتخابات، متغیر همسایگی، مذهب، قاینات و زیرکوه، مجلس.

۱- مقدمه

دموکراسی را مدیریت قانونمند جامعه سیاسی می‌دانند که از راه مکانیزم انتقال اراده ملت به حکومت برای اداره سرزمین به اجرا در می‌آید (Mojtahedzadeh, 2007: 83). در عصر حاضر یکی از مظاهر اصلی دموکراسی و مردم سالاری، انتخابات است. دموکراسی بدون برگزاری انتخابات ممکن نیست و کشوری که انتخابات نداشته باشد در حقیقت فاقد دموکراسی است. در واقع، با شکل‌گیری دموکراسی و توسعه حق رای همگانی، انتخابات به عنوان یکی از مهمترین جلوه‌های زندگی سیاسی در دنیای امروز درآمده است. اهمیت انتخابات به حدی است که امروزه در جغرافیای سیاسی شاخه مستقلی با عنوان جغرافیای انتخابات به وجود آمده است (Pishgahi fard, 2008: 111). در یک جامعه دموکراتیک حق رای و در پی آن حق انتخاب و یا برکناری حکومتها اساسی‌ترین حق شهروندی است، با این حال، باید توجه کرد که نتیجه انتخابات به ندرت منعکس‌کننده دیدگاه خالص و منطقی رای دهندگان است و جغرافیا همچنان در این روند، نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای دارد. دو رویکرد تأثیر جغرافیا بر انتخابات عبارت است از: نخست زمانی که عوامل محلی بر تصمیم‌گیری‌های انتخاباتی مردم تأثیر می‌گذارد، و دوم آنگاه که ساختار جغرافیایی نظام رای‌گیری، نتایج را تغییر می‌دهد (Jounz, 2007: 252). از بعد فضایی، الگوی رای‌گیری متنوع است به گونه‌ای که جغرافیای انتخابات یکی از شاخه‌های جغرافیای سیاسی است که به بررسی تأثیر عوامل جغرافیایی در تصمیم‌گیریها و رفتارهای انتخاباتی می‌پردازد (Kaviyani Rad & Gharebegi, 2017: 25). به عبارت دیگر، جغرافیای انتخابات در حقیقت کاربست جغرافیای سیاسی در نتایج انتخاباتی بر حسب حوزه‌های اداری است. (Losian, 1991: 260) در واقع، رویکردی جغرافیایی به مقوله دموکراسی و انتخابات، که در آن الگوهای رفتار سیاسی شهروندان که برخاسته از تنوع نگرش و مطالبات آنها از ساختارهای اقتصادی، فرهنگی، حقوقی حاکم است به صورت نقشه در می‌آید و مورد بررسی قرار می‌گیرد. تعاریف متعدد از جغرافیای انتخابات به دلیل رویکردهای ناهمسان کشورهای مختلف به مقوله انتخابات است (baei & pishgahifard, 2009: 59) انتخابات مجلس شورای اسلامی در ایران از جمله انتخابات‌های مهم و یکی از مهمترین مظاهر نقش‌آفرینی مردم در حکومت محسوب می‌شود که در آن مردم نواحی مختلف، نمایندگان خود را برای حضور در دوره چهارساله مجلس شورای اسلامی انتخاب می‌کنند. طبق قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی، مرزهای نواحی قانونی انتخاباتی مستقل از مرزهای تقسیمات سیاسی کشور است و معمولاً چند شهرستان یک ناحیه و یا حوزه انتخاباتی را

تشکیل می‌دهند که با توجه به جمعیت ساکن در هر ناحیه، تعداد نمایندگان از یک تا سی نماینده (شهر تهران) متغیر است. معمولاً مرز و وسعت هر ناحیه و یا حوزه انتخاباتی با توجه به عوامل انسانی، بافت فرهنگی و قومی، وضعیت سرزمینی و ... تعیین می‌گردد. از طرفی در میزان آرای کاندیداهای مختلف موثر است که از آن جمله می‌توان به محل تولد، سکونت و زندگی کاندیداهای، میزان تحصیلات نامزدها، سطح برخورداری و سواد مردم منطقه، وضعیت قومی و مذهبی مردم منطقه، رقابتهای میان احزاب، عملکرد حزب و گروه و ... اشاره نمود. در این پژوهش نقش متغیر همسایگی، متغیر مذهب و همچنین نگرش و رفتار انتخاباتی اهالی شهرها و روستاها در توزیع فضایی آرای کاندیداهای دهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی در حوزه شهرستانهای قاینات و زیرکوه مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

۲- پیشینه تحقیق

در مورد جغرافیای انتخابات در استان خراسان جنوبی تاکنون پژوهش‌های محدودی صورت گرفته است، لیکن در حوزه انتخابیه قاینات و زیرکوه پژوهشی صورت نگرفته است. در ادامه مطلب به اختصار به برخی پژوهش‌های صورت گرفته در این حوزه اشاره می‌شود: در سال ۱۳۹۴ پایان‌نامه‌ای در مقطع کارشناسی ارشد رشته جغرافیای سیاسی دانشگاه فردوسی مشهد با عنوان تحلیل الگوی فضایی انتخابات دوره دهم مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخاباتی فردوس، طبس سرایان و بشرویه در استان خراسان جنوبی توسط آقای عباس صنعتی انجام شده است. این پایان‌نامه با رویکرد تحلیلی-توصیفی به بررسی الگوی فضایی انتخابات در این حوزه انتخابیه می‌پردازد. نتایج بدست آمده از این پژوهش نشان می‌دهد الگوی رای دهی در سطح حوزه انتخابیه متأثر از متغیر همسایگی است و تقسیمات سیاسی فضا در این حوزه انتخابیه منجر به رقابت‌های مکانی و ائتلاف‌های فضایی شده است. همچنین پایان‌نامه دیگری با عنوان "بررسی عوامل موثر بر رفتار رأی دهی؛ مطالعه موردی: انتخابات مجلس شورای اسلامی حوزه انتخابیه خواف و رشتخوار" در سال ۱۳۹۵ در دانشگاه تربیت مدرس انجام شده است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد متغیرهای مذهب، گرایش سیاسی و حس تعلق مکانی به ترتیب بیشترین تأثیر را بر رفتار رای دهندگان در ده دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخابیه مذکور داشته است.

۳- روش تحقیق

این مقاله از نظر ماهیت و روش توصیفی- تحلیلی محسوب می‌شود. اطلاعات مورد نیاز به شیوه کتابخانه‌ای و مراجعه به ارگان‌های دولتی گردآوری شده است. با توجه به تاثیر متغیرهای مختلف اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی بر رفتار انتخاباتی و رای دهی شهروندان و در نتیجه الگوی رای نامزدها، این پژوهش در پی پاسخ به این سوال است که متغیر همسایگی، مذهب و سکونت شهروندان در مناطق شهری و روستایی چه تاثیری بر نوع رای و نظر آنها و الگوی رای کاندیداها در منطقه مورد مطالعه داشته است؟

۴- مبانی نظری

۴-۱- انتخابات

واژه «انتخابات» از ریشه عربی فعل «نخب» به معنای برگزیدن و اختیار کردن است: amid, 2000 (280) و در کاربرد رایج آن به معنای روش یا شیوه‌ای است برای برگزیدن تعداد معینی از افراد از میان شمار کثیری از کسانی که برای تصدی یک منصب یا مقام خود را نامزد کرده‌اند. (Ghazi, 1994:102) مشارکت سیاسی، درگیری فرد در سطوح مختلف فعالیت در نظام سیاسی از عدم درگیری تا داشتن مقام سیاسی است؛ زیرا این مولفه دگرگونی در ساخت قدرت سیاسی و عقلانی کردن شیوه زندگی مردم را به دنبال دارد. در همین ارتباط، انتخابات یکی از شاخصه‌های توسعه سیاسی و بیانگر نقش مردم در حکومت است. قوانین انتخاباتی، اجرای آن و میزان مشارکت مردم در انتخابات نشانگر رابطه حکومت و مردم و وضعیت اجتماعی آنان است (kaviyani rad &veysi, 2008:4) انتخابات به عنوان بارزترین و قابل اندازه‌گیری‌ترین نوع مشارکت مردم در عرصه سیاسی محسوب می‌شود (tavassoli, 2003:125) از منظر اجرایی، انتخابات فرایندی دموکراتیک، زمانمند (پایان دوره‌ای، میان دوره‌ای یا زودهنگام) و مکانمند (دارای مقیاس محلی، فرامحلی و سراسری) در جوامع مردم‌سالار به شمار می‌رود (paye, 1992:70). انتخابات در نظام‌های دموکراتیک، سه کارکرد اساسی دارد که عبارتند از: تعیین حکومت‌گران، تعیین سیاست‌های کلی حکومت و گرایش‌های سیاسی و سرانجام، اعطا یا سلب مشروعیت از قدرت عمومی یعنی حکومت است (kaviyani rad, 2007:486).

۴-۲- جغرافیای انتخابات

جغرافیای انتخابات رویکردی جغرافیایی به مقوله دموکراسی و انتخابات است که در آن الگوهای رفتار سیاسی شهروندان که برخاسته از تنوع نگرش و مطالبات آنها از ساختارهای اقتصادی، فرهنگی، حقوقی حاکم است به صورت نقشه در می‌آید و بررسی می‌شود (kaviyani rad, 2013:36) تعاریف مختلفی از جغرافیای انتخابات ارائه شده که به مهمترین آنها در قالب جدول زیر اشاره شده است:

جدول ۱- تعاریف جغرافیای انتخابات

منبع	تعریف
(johnston 1989:92)	مطالعه ابعاد جغرافیایی سازماندهی، مدیریت و نتایج انتخابات
(pattie 2006:2)	تحلیل برهمکنش فضا، مکان و فرایندهای انتخاباتی
(hom 1999:940)	مطالعه محدوده‌های جغرافیایی به عنوان بستری برای انتخاب نمایندگان در سطوح مختلف محلی، ناحیه‌ای و ملی
(kireev 2007)	مطالعه توسعه فرایندهای سیاسی بر فضای جغرافیایی
(hermine 2008:7)	تحلیل اقتصادی-سیاسی روندهای رای گیری
(hazeznia& kaviyani rad ,2004:123)	مطالعه الگوهای فضایی توزیع قدرت در قالب روابط متقابل جغرافیه، انتخابات و قدرت
(oxford 2004 :170)	بررسی و تحلیل الگوی فضایی رای گیری و قدرت، تأثیر عوامل جامعه شناختی و محلی بر رفتار رای گیری
(hazeznia,2006:36)	مطالعه همبستگی بین عوامل محیطی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و الگوی رفتار سیاسی افراد در انتخابات

منبع: (zarghani,2012:45)

همچنان که از هسته‌های اصلی تعاریف در جدول بالا مشخص است، جغرافیای انتخابات به عنوان زیر مجموعه جغرافیای سیاسی به مطالعه محدوده‌های جغرافیایی به عنوان بستری برای انتخاب نمایندگان در سطوح محلی، منطقه‌ای و ملی متمرکز است و در این چارچوب به بررسی و تحلیل الگوی فضایی رای گیری و قدرت، تأثیر عوامل جامعه شناختی و محلی بر رفتار رای گیری، آثار رای گیری بر محیط و ترسیم حوزه‌های انتخاباتی می‌پردازد. تیلور و جانسون در تبیین حوزه مطالعاتی جغرافیای انتخابات بر سه جنبه جغرافیای رای گیری، تأثیرات عوامل جغرافیایی بر رای گیری و نهایتاً تأثیرات جغرافیایی بر نمایندگی تأکید کرده‌اند. (taylor & Johnston, 2007:5) بر این اساس در مبحث جغرافیای رای گیری، الگوهای رای

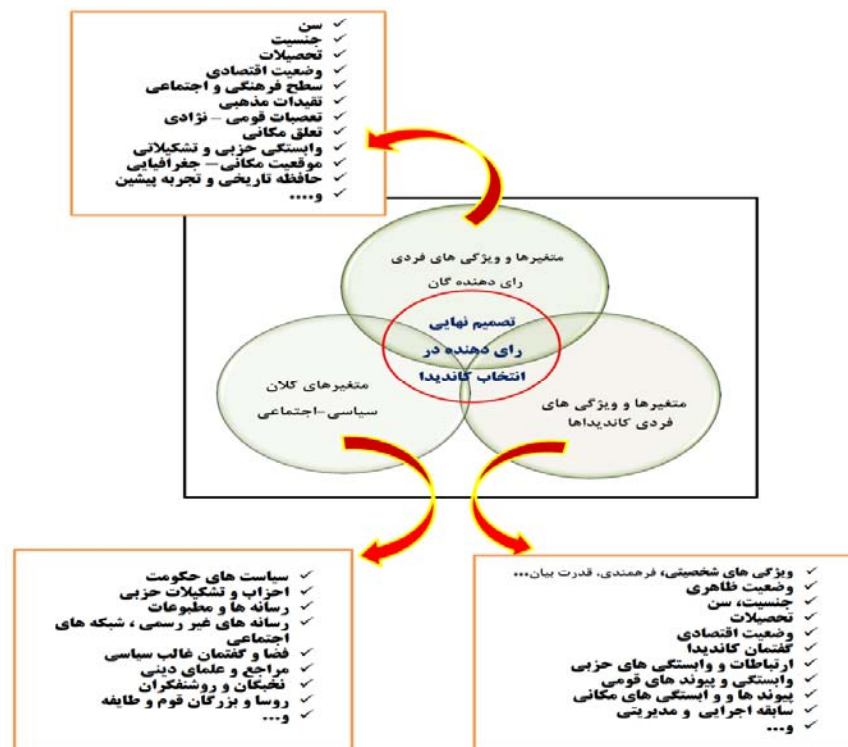
گیری مورد بررسی قرار گرفته و از نقشه و رویه‌های آماری استفاده می‌شود؛ در مبحث تأثیرات جغرافیایی بر رأی دهی به جنبه‌های تأثیر محیط طبیعی و فیزیکی و تأثیر عوامل مکانی و موقعیتی بر رأی پرداخته می‌شود و در نهایت مبحث جغرافیای نمایندگی به بررسی حوزه‌های انتخاباتی و همچنین میزان تناسب تعداد نمایندگان هر حوزه و یا حزب با تعداد آرا پرداخته می‌شود. به اعتقاد صاحب نظران رفتار انتخاباتی شهروندان زبان گویای مردم است و معیار شناخت نگرشها، برداشت‌ها، تنگناها و مشکلات جامعه محسوب می‌شود. بنابراین توزیع نتایج رأی گیری بر روی نقشه، نشانگر تفاوت‌های رفتاری مکان‌های مختلف است (hazeznia,2012:151)

۴-۳- حوزه انتخاباتی

انتخاب نمایندگان مردم در حوزه‌های انتخاباتی جدا از هم (یا نواحی سیاسی)، نظام سیاسی را در محیط به وجود می‌آورد که در آن، مجموعه‌ای از حوزه‌های انتخاباتی، نقشه سیاسی کشور را تکمیل می‌کنند، در این فرآیند حوزه‌های انتخاباتی، نواحی سیاسی به شمار می‌روند که در مقام واحدهای جغرافیای سیاسی، نقش آفرینی دارند (kaviyani rad,2007:482). لازمه و پیش زمینه برگزاری انتخابات، ناحیه بندی کشور به حوزه‌های انتخاباتی است. عموماً از عامل جمعیت به عنوان معیار ایجاد حوزه‌های انتخاباتی استفاده می‌شود. هر حوزه انتخاباتی نوعی واحد اداری کامل یا ترکیبی از بخش‌های به هم پیوسته از این واحدها در سطوح کلان ملی و محلی است (kaviyani rad,2007:490). با توجه به اینکه در انتخابات مجلس شورای مردم مناطق مختلف کشور نمایندگانی را برای عضویت و حضور در مجلس شورای اسلامی انتخاب می‌کنند، نیاز است با توجه به عوامل انسانی (جمعیت، تطابق فرهنگی و قومی و...)، ویژگی‌های جغرافیایی و سرزمینی، قانون انتخابات و ... ابتدا نسبت به تعیین نواحی و محدوده‌های انتخاباتی (حوزه انتخاباتی) اقدام شود. پس از مشخص شدن این نواحی و کاندیدا شدن افراد در هر حوزه، انتخابات برای مشخص شدن نماینده هر حوزه برگزار و کاندیداهایی که بالاترین آرا را کسب نمایند به عنوان نماینده مردم هر حوزه امکان راهیابی به مجلس شورای اسلامی را خواهند داشت. بنابراین طبق تعریف حوزه انتخاباتی عبارت است از محدوده جغرافیایی شناخته شده قانونی با مرزی مشخص و تعداد معینی نماینده (haghighi,1991:6) بدیهی است که با توجه به محدودیت تعداد نمایندگان مجلس و همچنین گستردگی تقسیمات سیاسی، لزوماً محدوده‌های انتخاباتی با مرزهای تقسیمات سیاسی فضا منطبق نخواهد بود و معمولاً حوزه‌های انتخاباتی از محدوده‌های تقسیمات کشوری (شهرستان) گسترده‌تر است.

۴-۴- الگوهای فضایی رای

سازمان فضایی و الگوهای فضایی برآمده از انتخابات، وجود نگرش‌های متفاوت در رفتار سیاسی رای‌دهندگان در حوزه‌های گوناگون انتخابیه را نشان می‌دهند. در واقع، در رفتار شناسی رای‌دهندگان این سوال مهم مطرح است که چه عواملی باعث می‌شود رای‌دهنده به این تصمیم برسد که به شخص خاص یا حزب خاص رای دهد. برای پاسخ به این سوال پارادایم‌ها و الگوهای مختلف جامعه‌شناختی، روانشناختی، اقتصادی و... توسط اندیشمندان مطرح شده است. (parchami, 2007:44) البته به نظر می‌رسد منطقی نباشد اگر به رفتار رای‌دهی افراد از منظر یک مدل واحد (نظیر یک مدل جامعه‌شناختی یا روان‌شناختی) بنگریم، بلکه همچنان که در شکل زیر دیده می‌شود، رفتار رای‌دهی در عصر حاضر تحت تاثیر عوامل و زمینه‌های مختلفی است و رای‌دهندگان تصمیمات خود را بر مبنای معیارهای متفاوتی انتخاب می‌کنند.

نمودار ۱- متغیرهای موثر بر رفتار انتخاباتی شهروندان (تصمیم رای‌دهنده در انتخاب کاندیدا)

(Zarghani, 2015:88)

همچنانکه در نمودار بالا مشخص است، متغیرها و عوامل مختلف جغرافیایی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی-فرهنگی و فردی بر نوع تصمیم شهروندان در رای به یک نامزد خاص موثر هستند. برخی از مهمترین الگوهای فضایی حاکم بر انتخابات ایران که عمدتاً در جامعه شناسی و جغرافیای انتخابات با عنوان خاستگاه رای شناخته می‌شود در ادامه مطلب به اختصار معرفی شده‌اند.

الگوی رای همسایگی

یکی از پر کاربردترین الگوهای رای، الگوی رای همسایگی یا جستار زاد بوم و تاثیر آن در انتخاب کاندیداها گوناگون است. (kaviyani rad, 2014:44) انسان ذاتاً موجودی اجتماعی است و طی تعامل و مراداتی که با افراد اجتماع دارد هم از محیط پیرامونی خود تاثیر می‌پذیرد و هم با توجه به توانایی و ظرفیت خود این امکان را دارد که بر محیط پیرامونی خود اثرگذار باشد. موقعیت مکانی محل سکونت فرد، تعیین کننده طیف همسایگان و یا دوستان و یا آشنایان اوست. (Hazeznia, 2012:152) خانواده، همسایگان، اقوام، محیط‌کار، گروههای اجتماعی، محله و ... از جمله محیط‌هایی است که بیشترین تاثیر را بر نگرش، رفتار و در نهایت تصمیم‌گیری افراد دارد. اهمیت محله و ناحیه در مورد افراد از الگویی بسیار معروف ناشی می‌شود که خود پیامد اثری جغرافیایی است و بیشترین تاثیرگذاری که تاکنون (در خصوص نوع خاصی از رفتار مثلاً رای‌گیری) مورد توجه قرار گرفته است درباره ناحیه زندگی افراد بوده است. (taylor & Johnston, 2007:178) در واقع، پژوهش‌هایی که به بررسی تاثیر «دوستان و همسایگان» در الگوی آراء انجام شده است نشان می‌دهد تمایل مردم به رای دادن به نامزدهای محلی بیشتر است. همچنین تاثیر «محل یا منطقه» نیز بر الگوی رای مردم مهم است زیرا احزاب و گروه‌ها در مناطق یا محلاتی که خاستگاه یا کانون حضور آنهاست نتایج بهتری به دست می‌آورند. (Gallaher, 2011:69).

مفهوم زادگاه را نیز می‌توان در ذیل متغیر همسایگی تعریف کرد. علاقه به بوم و سرزمین در سرشت بشر نهفته است و در حقیقت سرزمین یکی از عوامل اصلی موثر در شکل‌گیری هویت افراد می‌باشد. با توجه به اینکه افرادی که اهل یک منطقه جغرافیایی هستند (در یک موقعیت مکانی متولد می‌شوند و یا برای مدت زمانی در آن مکان سکونت داشته‌اند به دلیل تحصیل، اشتغال و ...) نسبت به یکدیگر احساس تعلق، همانند پنداری و هویت مشترک دارند. در حقیقت؛ محلی‌گرایی نوعی احساس و انگیزه درونی در افراد ساکن در محله خاص است که ارزشهای مرتبط با نحوه ادراک از مکان و محل زیست را بر ارزشهای فراتر از محل یا محل‌های دیگر ترجیح می‌دهد. (hazeznia & partners, 2012:8) تاثیر همسایگی از

مفاهیمی است که با واژه‌هایی مانند زادگاه / زادبوم، کنش، تأثیرپذیری و تأثیرگذاری مکان، مناسبات اجتماعی و حس مکان در ارتباط است (zarghani & razavi nejad, 2013: 115) به بیانی دیگر، عنصر فاصله از محل تولد و زندگی کاندیدها در رای آوری آنها اهمیت بسزایی دارد. همین مساله است که موجب می‌شود مردم به افرادی که از نظر فاصله جغرافیایی به ایشان نزدیکترند تمایل بیشتری نشان می‌دهند تا افرادی که فاصله‌های جغرافیایی شان دورتر است.

الگوی رای ایدئولوژیک

در اسلام یک سلسله مبانی و اصول مسلم داریم که به هیچ وجه اختلاف و چندگانگی در آنها راه ندارد و خروج از آنها به منزله شکستن دین محسوب می‌شود. اگر آن اصول و مبانی رعایت شوند، ارائه هر نظر و تشکیل هر جریانی، هرچند مخالف با دستگاه فکری و سیاسی حاکم و غالب باشد ممنوع نیست. اما در هر صورت وقتی پای انتخابات به میان آید جریانات فکری گوناگون سعی می‌کنند با استفاده از تفاسیر گوناگون از ایدئولوژی حاکم خود را به آن نزدیک کرده و توجیهی برای مقبول دانستن خود بیابند، لذا با استفاده از این روش سعی در جمع آوری آراء مردم دارند. بنابراین تأثیر جغرافیای قدرت بر رأی‌دهی و نقش ایدئولوژی در شکل‌دهی به انتخابات ممکن است پیامدهای گوناگون جغرافیایی داشته باشد و الگوی رای خاصی را شکل دهد که همگون یا ناهمگون باشد (kaviyani rad, 2013: 94) و از آن به عنوان الگوی رای ایدئولوژیکی نام می‌برند. به طور مثال الگوی رای حاکم در برخی از مناطق اهل سنت ایران از این الگو تبعیت می‌کند و سران مذهبی آن منطقه رای دادن به شخص یا اشخاصی را عنوان یک وظیفه شرعی مطرح و مردم نیز از آن تبعیت می‌کنند.

الگوی رای چهره سیاسی مناطق

برخی مکان‌ها و فضاهای جغرافیایی در اثر عوامل بسیار گوناگونی در مرور زمان به نوع خاصی از الگوی رفتاری در انتخابات‌های گوناگون شهره می‌شوند. مردم در این مناطق همواره رویکرد خاص از پیش تعیین شده‌ای نسبت به کاندیدها، احزاب، چهره‌های مذهبی، سیاسی، قومی و ... داشته و سعی می‌کنند که همان رویه را در انتخابات‌های گوناگون حفظ کنند. حتی در برخی مواقع این رای دادن به گونه‌ای یک اجبار اجتماعی درونی در جامعه ایجاد می‌کند. از این برآیند چهره خاصی از آن منطقه شکل خواهد گرفت که به عنوان چهره سیاسی منطقه از آن یاد می‌شود. چهره سیاسی مناطق گوناگون در گذر زمان و به تدریج ممکن است تغییراتی داشته باشد اما این تغییرات معمولاً آرام است. به طور مثال پیروزی

از قبل پیش بینی شده کاندیداهایی که حزب همگرایی دموکراتیک کاتالونیا در ایالت کاتالونیا اسپانیا معرفی می‌نماید و یا جهت گیری الگوی رای دهی در نواحی حاشیه‌ای و قوم نشین به احزاب اصلاح طلب در ایران از روند مشخصی پیروی می‌کند، همچنین الگوی رای دهی سیاه پوستان و طرفداری آنها از حزب دموکرات منال‌هایی در این زمینه هستند (pishgahi fard, 2014: 101).

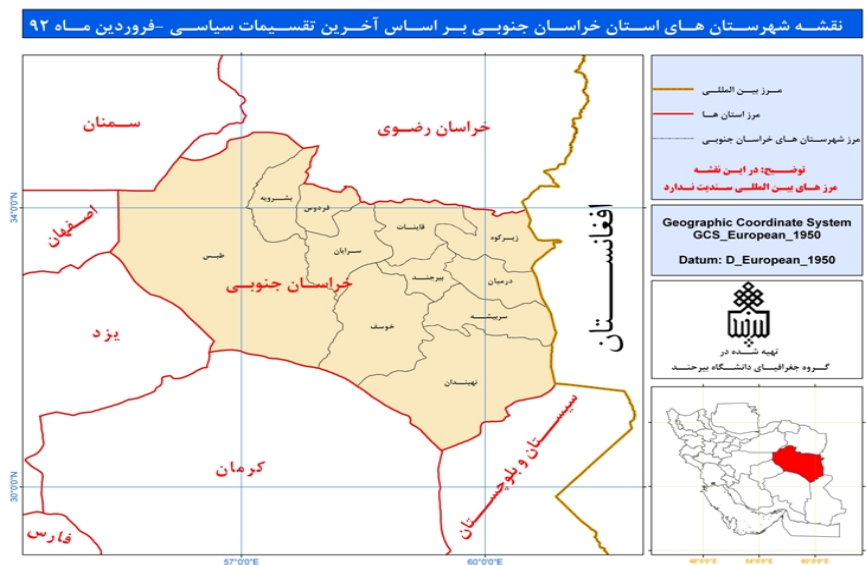
نقشه انتخاباتی

آراء بیانگر دیدگاه و نگرش رای دهندگان نسبت به کاندیداها، رویکردها و مسائل کشور است و می‌تواند به صورت منطقی و یا احساسی ابراز گردد. در بیشتر کشورها در کنار نقشه‌های تقسیمات کشوری و حوزه‌های انتخاباتی، نقشه‌های انتخاباتی نیز ترسیم می‌شود که نشان می‌دهد هر بخش از کشور به کدام، حزب، طیف و جریان سیاسی گرایش دارند (kaviyani rad, 2013: 77). ترسیم نقشه الگوی رفتار رای گیری یکی از دیرپاترین جستارهای جغرافیای انتخابات است (hazeznia & partners, 2012: 153) از بعد فضایی، الگوی رای گیری متنوع است به گونه‌ای که میان این پراکنش فضایی و وجود بنگاهها و واحدهای اقتصادی و اجتماعی همبستگی برقرار می‌باشد. از این رو ترسیم نقشه رفتار رای دهندگان یکی از دیرپاترین جستارهای جغرافیای انتخابات است. (kaviyani rad, 2007: 489) در انتخاباتهای مختلف رویکردهای متفاوتی از سوی رای دهندگان مشاهده می‌شود که تحت تاثیر شخصیت کاندیداها، عوامل سیاسی و فرهنگی، عوامل جغرافیایی، عوامل انسانی و جمعیتی، وضعیت اقتصادی و عملکرد نمایندگان در گذشته متغیر است. حتی مردم یک ناحیه مشخص نیز الگوها و رفتارهای انتخاباتی متفاوتی در زمانهای و دوره‌های مختلف از خود بروز می‌دهند چه رسد به بررسی و رصد رفتار رای دهندگان در نواحی مختلف. برای هر دوره انتخابات، ترسیم نقشه‌های انتخاباتی مشخص می‌کند که نواحی مختلف چه رویکرد و رفتاری در انتخابات از خود بروز داده‌اند و به چه طیفی از دیدگاهها و یا کاندیداها گرایش داشته‌اند. شایان ذکر اینکه به رغم وجود برخی شباهتها در نقشه‌های انتخاباتی برخی نواحی مشخص برای دوره‌های مختلف انتخاباتی، لیکن با توجه به سیالیت و تغییر دیدگاههای سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی رای دهندگان در طول زمان، نقشه‌های انتخاباتی فاقد ثبات و پایداری در دوره‌های مختلف بوده و متفاوتند.

۵- محیط شناسی تحقیق

۱-۵- استان خراسان جنوبی

استان خراسان جنوبی در شرق ایران واقع شده و مرکز آن، شهر بیرجند است. این استان، با مصوبه مجلس شورای اسلامی و پس از تقسیم استان خراسان به سه استان، در سال ۱۳۸۲ ایجاد شد. مساحت استان خراسان جنوبی ۱۵۰۷۹۷,۱۷ کیلومتر مربع می‌باشد و بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰ جمعیت استان خراسان جنوبی برابر ۶۶۲۵۳۴ نفر و طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ جمعیت آن برابر با ۷۶۸۸۹۸ نفر می‌باشد. این استان دارای ۱۱ شهرستان، ۲۵ بخش، ۶۱ دهستان و ۲۸ شهر است.

نقشه ۱- تقسیمات سیاسی استان خراسان جنوبی

منبع: سایت دانشگاه بیرجند (www.birjand.ac.ir)

استان خراسان جنوبی دارای چهار حوزه انتخاباتی است و هر حوزه یک نماینده در مجلس شورای اسلامی دارد. محدوده‌های حوزه‌های انتخابیه در شکل زیر مشخص است:

جدول ۲- حوزه‌های انتخاباتی استان خراسان جنوبی

نقشه	تعداد نماینده	حوزه انتخاباتی	مرکزیت حوزه انتخاباتی
	۱	بیرجند و درمیان و خوسف	بیرجند
	۱	فردوس، طبس، سرایان و بشرویه	فردوس
	۱	قاینات و زیرکوه	قاینات
	۱	نهبندان و سریشه	نهبندان

۲-۵- حوزه انتخاباتی قاینات و زیرکوه

حوزه انتخاباتی شهرستانهای قاینات و زیرکوه شامل شهرستانهای قاینات و زیرکوه می‌باشد. این حوزه دارای یک نماینده در مجلس شورای اسلامی می‌باشد. جمعیت حوزه انتخاباتی قاینات و زیرکوه طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ برابر با ۱۵۶۳۳۶ نفر بوده است.

شهرستان قاینات

شهرستان قاینات به مرکزیت شهر قاین در شمال استان خراسان جنوبی قرار گرفته است. این شهرستان از شمال به شهرستانهای خواف و گناباد از استان خراسان رضوی، از غرب به شهرستان سرایان، از جنوب به شهرستان بیرجند و از شرق به شهرستان زیرکوه محدود شده است. مساحت این شهرستان بالغ بر ۷۵۰۲ کیلومتر مربع می‌باشد. شهر قاین تا مرز افغانستان حدود ۱۸۰ کیلومتر فاصله دارد. جمعیت این شهرستان طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ برابر با ۱۱۶۱۸۱ نفر می‌باشد. طبق سرشماری سال ۱۳۹۰، ۵۷۴۹۵ نفر در مناطق شهری و ۵۴۰۸۹ نفر در مناطق غیرشهری (روستایی) ساکن هستند. این شهرستان دارای سه بخش (سده- مرکزی- نیمبلوک)، پنج شهر (قائن- اسفدن- آراین شهر- خضری دشت بیاض- نیمبلوک) و هشت دهستان (سده- آفریز- پسکوه- پیشکوه- قائن- کرغند- مهیار- نیمبلوک) می‌باشد.

نقشه ۲- تقسیمات سیاسی شهرستان قاینات

منبع: پایگاه فرمانداری قاینات <http://www.sk-ghaen.ir>

شهرستان زیرکوه

شهرستان زیرکوه به مرکزیت شهر حاجی آباد در شمال شرق استان و شرق شهرستان قاین واقع شده است. این شهرستان که قبلاً یکی از بخشهای تابعه شهرستان قاینات بوده در سال ۱۳۹۱ از شهرستان قاینات جدا و به شهرستان مستقل ارتقا یافت. شهرستان زیرکوه از شمال به شهرستان خواف از استان خراسان رضوی، از جنوب به شهرستان درمیان، از شرق به کشور افغانستان و از غرب به شهرستان قاین محدود شده است.

نقشه تقسیمات سیاسی شهرستان زیرکوه

نقشه ۳- تقسیمات سیاسی شهرستان زیرکوه

منبع: پایگاه فرمانداری زیرکوه <http://www.sk-zirkooh.ir>

مساحت شهرستان زیرکوه ۹۱۸۵ کیلومتر مربع می‌باشد. جمعیت این شهرستان طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ برابر با ۴۰۱۵۵ بوده است. طبق سرشماری سال ۱۳۹۰، ۷۳۳۷ نفر از جمعیت شهرستان در مناطق شهری و ۳۳۴۸۰ نفر در مناطق غیرشهری (روستایی) ساکن هستند. این شهرستان دارای سه بخش (مرکزی - زهان - شاسکوه)، دو شهر (حاجی آباد - زهان) و شش دهستان (افین - بهناباد - پترگان - زهان - زیرکوه - شاسکوه) می‌باشد. فاصله مرکز شهرستان از مرز افغانستان ۸۵ کیلومتر است و طول مرز مشترک شهرستان با کشور افغانستان ۱۴۷ کیلومتر می‌باشد. (منبع پایگاه فرمانداری شهرستان زیرکوه)

۶- یافته‌های تحقیق

در دهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخاباتی قاینات و زیرکوه هشت کاندیدا حضور داشتند که اسامی و درصد آرای نهایی ایشان به شرح ذیل می‌باشد:

جدول ۳- توزیع آرای دهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی حوزه قاینات و زیرکوه (منبع فرمانداری

شهرستان قاینات)

ردیف	نام و نام خانوادگی کاندیدا	تعداد آراء	درصد
۱	فرهاد فلاحتی	۳۰۰۱۱	۳۵/۲٪
۲	جواد هروی	۲۷۴۴۸	۳۲/۲٪
۳	علی اسماعیلی	۲۲۶۳۸	۲۶/۶٪
۴	محمد علی قوی	۱۸۳۳	۲/۱٪
۵	محمد حسین احمد زاده فرد	۱۷۰۱	۲/۰٪
۶	محمد رضا عرب پور	۱۳۰۶	۱/۵٪
۷	مهدی بلوطی	۱۶۴	۰/۲٪
۸	محسن علوی قاینی	۱۲۴	۰/۲٪
	مجموع آرا	۸۵۲۱۳	۱۰۰٪

از میان کاندیداهای فوق سه کاندیدایی که بیشترین رای را کسب نمودند از نظر سیاسی دارای دیدگاه‌های زیر بوده‌اند: آقای فرهاد فلاحتی دارای دیدگاه‌های اصولگرایانه و مورد حمایت جریانات اصولگرا، آقای جواد هروی مورد حمایت جریان متمایل به دولت (اعتدال) و آقای علی اسماعیلی دارای دیدگاه‌های اصلاح طلبانه و مورد حمایت جریانات اصلاح طلب بوده است.

عوامل متعددی بر توزیع فضایی آرای موثرند که ما در این تحقیق سه مقوله همسایگی، مذهب و سکونت در مناطق شهری یا روستایی را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

۶-۱- تاثیر متغیر همسایگی بر الگوی رای کاندیدها

جدول و نقشه زیر الگوی رای کاندیدهای را بر اساس متغیر همسایگی نشان می‌دهد. همچنان که در نقشه و جدول به خوبی مشهود است متغیر همسایگی نقش موثری در الگوی رای کاندیدها داشته است؛ حتی کاندیدهایی که در سطح حوزه انتخابیه درصد بسیار کمی را به خود اختصاص داده‌اند، توانسته‌اند در زادگاه خود درصد بسیار بالایی از آرای آن مناطق را به خود اختصاص دهند.

جدول ۴- وضعیت آراء کاندیدها در محل تولد

ردیف	نام و نام خانوادگی کاندیدا	محل تولد	تعداد آرا در محل تولد	تعداد آرای کل در محل تولد	درصد آرا در محل تولد
۱	فرهاد فلاحتی	شهرقاین	۵۲۰۵	۲۱۱۶۵	۲۴/۶%
۲	جواد هروی	شهرقاین	۹۵۴۶	۲۱۱۶۵	۴۵%
۳	علی اسماعیلی	روستای بیهود	۷۰۵	۷۳۳	۹۶%
۱-۳	علی اسماعیلی	بخش نیمبلوک ^{۱*}	۴۵۰۶	۱۱۵۱۸	۳۹%
۴	محمد علی قوی	آرین شهر	۱۳۶۹	۲۳۹۱	۵۷%
۵	محمد حسین احمدزاده فرد	روستای شهرک قدس	۴۸۰	۶۵۷	۷۳%
۶	محمد رضا عرب پور	روستای کرشک	۱۷	۳۹۲	۴۳%
۷	مهدی بلوطی	غیربومی	۸۷	۸۷۳	۱۰%
۸	محسن علوی قاینی	شهر قاین	۳۴	۲۱۱۶۵	۰/۱%

تحلیل الگوی رای کاندیدها بر اساس متغیر همسایگی نشان می‌دهد، متغیر همسایگی در الگوی رای آقای اسماعیلی بیشترین تاثیر را داشته است به نحوی که ایشان در محل تولد خود (روستای بیهود) حائز ۹۶ درصد از کل آراء ماخوذه شده است. حتی در بخش نیمبلوک - که روستای محل تولد آقای اسماعیلی در آن بخش واقع است- وی توانسته حدود ۴۰ درصد کل آراء را کسب نماید. علاوه بر این متغیر

۱. *روستای بیهود جزو بخش نیمبلوک می باشد.

همسایگی در الگوی رای آقایان احمدزاده فرد و قوی نیز تاثیر زیادی داشته است به نحوی که این دو به ترتیب ۷۳ درصد و ۵۳ درصد مجموع آراء خود را در محل تولد خود داشته‌اند. تاثیر متغیر همسایگی در رتبه‌های بعدی در الگوی رای آقایان هروی و عرب پور مشهود بوده است که حدود ۴۰ درصد از مجموع آرای کسب شده این دو در محل تولد آنها بوده است. آقای فلاحتی با توجه به وجود کاندیدای دیگر (آقای هروی) درصد کمتری از آرای شهر قاین را به خود اختصاص داده است. آقای محسن علوی قاینی اگر چه اصالت قاینی دارد لیکن با توجه به عدم سکونت در شهرستان، زیاد شناخته شده نبودن و همچنین با توجه به اینکه کاندیداهای شناخته شده تر اهل شهر قاین وجود داشته‌اند، آرای محدودی را به خود اختصاص داده است.

نقشه ۴- تاثیر متغیر همسایگی در الگوی رای کاندیدها در منطقه مورد مطالعه

تحلیل الگوی رای کاندیدها بر اساس متغیر همسایگی نشان می‌دهد، متغیر همسایگی در الگوی رای آقای اسماعیلی بیشترین تاثیر را داشته است به نحوی که ایشان در محل تولد خود (روستای بیهود) حائز ۹۶ درصد از کل آراء ماخوذه شده است. حتی در بخش نیمبلوک - که روستای محل تولد آقای اسماعیلی در آن بخش واقع است- وی توانسته حدود ۴۰ درصد کل آراء را کسب نماید. علاوه بر این متغیر همسایگی در الگوی رای آقایان احمدزاده فرد و قوی نیز تاثیر زیادی داشته است به نحوی که این دو به

ترتیب ۷۳ درصد و ۵۳ درصد مجموع آراء خود را در محل تولد خود داشته‌اند. تاثیر متغیر همسایگی در رتبه‌های بعدی در الگوی رای آقایان هروی و عرب پور مشهود بوده است که حدود ۴۰ درصد از مجموع آرای کسب شده این دو در محل تولد آنها بوده است. آقای فلاحتی با توجه به وجود کاندیدای دیگر (آقای هروی) درصد کمتری از آرای شهر قاین را به خود اختصاص داده است. آقای محسن علوی قایینی اگر چه اصالت قایینی دارد لیکن با توجه به عدم سکونت در شهرستان، زیاد شناخته شده نبوده و همچنین با توجه به اینکه کاندیداهای شناخته شده‌تر اهل شهر قاین وجود داشته‌اند، آرای محدودی را به خود اختصاص داده است.

۶-۲- تاثیر متغیر مذهب بر الگوی رای کاندیداها

متغیرهای اجتماعی و فرهنگی به ویژه مذهب و نگرش‌های عقیدتی از جمله عوامل موثر بر الگوی رای کاندیداها به شمار می‌رود. یافته‌های مطالعات و پژوهش‌ها نشان می‌دهد در کشورهای دیگر پیروان کاتولیک مذهب یا پروتستان مذهب به کاندیداهای حزب خاصی بیشتر تمایل دارند (Taylor & Johnston, 2007:84) و این عمدتاً به این دلیل است که عقاید و دیدگاه‌های مذهبی آن کاندیداها را نزدیک‌تر به عقاید و منافع خود می‌دانند. در ایران نیز تحلیل یافته‌های چند دوره انتخابات ریاست جمهوری نشان می‌دهد عمدتاً اقلیت‌های قومی و مذهبی بیشتر به نامزدهای اصلاح طلب رای می‌دهند. (Kaviyani, 1392, Zarghani, 1394) در این پژوهش نیز تاثیر متغیر مذهب و به طور مشخص نقش اقلیت‌های اهل سنت در الگوی رای کاندیداها مورد بررسی قرار گرفت. در محدوده مورد مطالعه چهار روستای بزرگ اهل سنت (روستاهای فندخت، بهمن آباد، ملکی، حسن آباد و چاه عمیق) وجود دارد که مجموع آرای کاندیداها - به ترتیب از بیشترین به کمترین - در قالب جدول زیر آمده است.

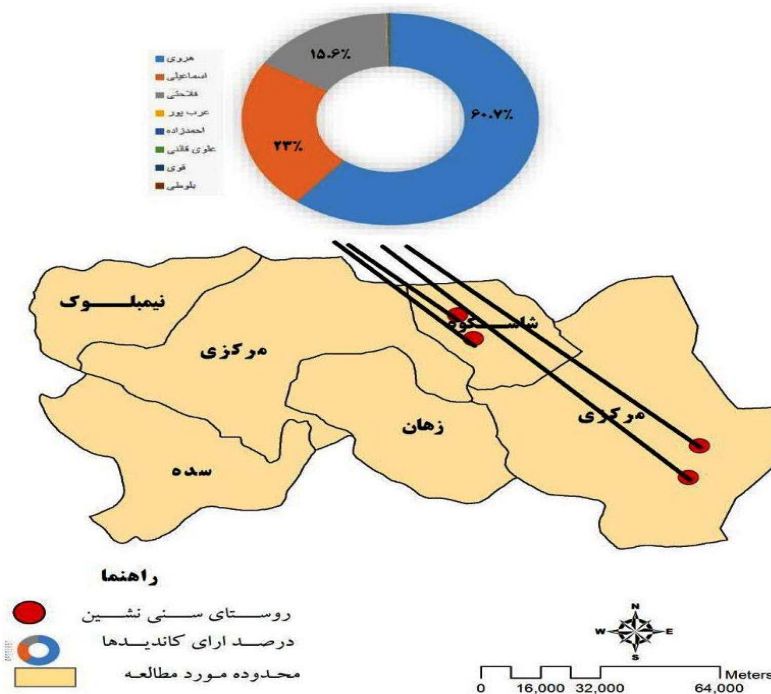
جدول ۵- وضعیت آراء کاندیداها در مناطق سنی نشین

ردیف	نام و نام خانوادگی کاندیدا	تعداد آراء	درصد آرای مناطق سنی نشین
۱	جواد هروی	۱۷۳۷	۶۰/۷
۲	علی اسماعیلی	۶۶۵	۲۳/۲
۳	فرهاد فلاحتی	۴۴۷	۱۵/۶
۴	محمدرضا عرب پور	۵	۰/۱۷
۵	محمد حسین احمد زاده فرد	۳	۰/۱۱
۶	محسن علوی قایینی	۲	۰/۰۷

ادامه جدول ۵

ردیف	نام و نام خانوادگی کاندیدا	تعداد آراء	درصد آرای مناطق سنی نشین
۷	محمد علی قوی	۱	۰/۰۳
۸	مهلی بلوطی	۱	۰/۰۳
	مجموع آرا	۲۸۶۱	۱۰۰

همچنانکه در نقشه زیر مشهود است، میزان آرای کاندیداها در مناطق سنی نشین حوزه انتخابیه نشان می‌دهد که تقریباً همانند الگوی رای انتخابات ریاست جمهوری در ایران، اقلیت‌های مذهبی و به طور مشخص اهل سنت در منطقه مورد مطالعه عمدتاً به دو کاندیدای متمایل به دولت (اعتدال) و اصلاح طلب رای بیشتری داده‌اند. چنانکه سهم آقای هروی از کل مجموع آرای اهل سنت در محدوده روستاهای مذکور ۶۰/۷ درصد و آقای اسماعیلی ۲۳/۲ درصد بوده است.

نقشه ۵- تأثیر متغیر مذهب در الگوی رای کاندیداها در منطقه مورد مطالعه

۶-۳- تأثیر متغیر منطقه محل سکونت (شهری - روستایی) بر الگوی رای کاندیدها

در حوزه انتخابیه قاینات و زیرکوه تمرکز جمعیت در مناطق روستایی نسبت به مناطق شهری بیشتر است. همانگونه که در جدول زیر آمده ۴۳ درصد مردم حوزه انتخابیه قاینات و زیرکوه در مناطق شهری و ۵۷ درصد مردم نیز در مناطق روستایی ساکن هستند. از مجموع کل آرای انتخاباتی نیز ۴۰ درصد آرا متعلق به مناطق شهری و ۶۰ درصد آرا متعلق به مناطق روستایی می باشد که بیانگر میزان مشارکت تقریباً یکسان مناطق شهری و روستایی در انتخابات می باشد.

جدول ۶- توزیع جمعیت و توزیع آرا در حوزه انتخاباتی

توزیع جمعیت	جمعیت	درصد	توزیع آرا	کل آرا	درصد
ساکن در نقاط شهری	۶۷۳۷۸	۴۳	آرای نقاط شهری	۳۴۶۰۵	۴۰/۶
ساکن در نقاط روستایی	۸۸۹۵۸	۵۷	آرای نقاط روستایی	۵۰۶۰۸	۵۹/۴
قاینات و زیرکوه	۱۵۶۳۳۶	۱۰۰	قاینات و زیرکوه	۸۵۲۱۳	۱۰۰

با توجه به تفاوت سطح نگرش ها ، دیدگاهها و سطح رفاه و امکانات در مناطق شهری و روستایی ، از دیدگاه نظری رفتار انتخاباتی و الگوهای رای دهی در این مناطق می تواند متفاوت از یکدیگر باشد. میزان آرای کاندیدها در مناطق شهری و روستایی در حوزه انتخاباتی قاینات و زیرکوه در جدول زیر آمده است.

جدول ۷- توزیع آرا در مناطق شهری و روستایی

ردیف	نام و نام خانوادگی کاندیدا	آرای شهری	درصد آرا از کل شهری	آرای غیر شهری	درصد آرا از کل غیر شهری
۱	فرهاد فلاحتی	۹۹۹۳	۲۸/۹	۲۰۰۱۸	۳۹/۶
۲	جواد هروی	۱۲۵۸۷	۳۶	۱۴۸۶۱	۲۹/۴
۳	علی اسماعیلی	۹۲۷۸	۲۷	۱۳۳۶۰	۲۶/۴
۴	محمد علی قوی	۱۴۸۸	۴/۳	۳۳۵	۰/۶
۵	محمد حسین احمد زاده فرد	۶۷۰	۲	۱۰۳۱	۲
۶	محمد رضا عرب پور	۴۸۲	۱/۴	۸۲۴	۱/۶
۷	مهدی بلوطی	۳۲	۰/۰۹	۱۳۲	۰/۳
۸	محسن علوی قاینی	۷۷	۰/۲	۴۷	۰/۱
	مجموع آرا	۳۴۶۰۵	۱۰۰	۵۰۶۰۸	۱۰۰

تحلیل الگوی رای مناطق شهری و روستایی مشخص می‌سازد که آرای کاندیداها در مناطق شهری و روستایی از الگوی خاصی پیروی نمی‌کند و آرای مناطق شهری و روستایی تقریباً به صورت متعادل بین اکثر کاندیداها توزیع شده است. به عنوان نمونه آرای آقای فلاحتی در مناطق شهری حدود ۱۰ درصد از آرای مناطق روستایی کمتر است، آرای آقای هروی در مناطق شهری حدود ۵ درصد از مناطق روستایی بیشتر است. آرای آقای قوی در مناطق شهری حدود ۴ درصد از مناطق روستایی بیشتر است و آرای آقایان اسماعیلی، احمدزاده فرد، عرب پور، بلوطی و علوی قاینی تقریباً در مناطق شهری و روستایی برابر است.

۷- نتیجه گیری

در فرآیند انتخابات در کشورهای دموکراتیک عوامل و متغیرهای مختلفی بر تصمیم نهایی رای دهندگان در انتخاب یک کاندیدا از میان داوطلبان متعدد موثر هستند. به عبارت دیگر، الگوی رای کاندیداها در انتخابات تابع مؤلفه‌هایی چون ویژگی‌های فردی و شخصیتی کاندیداها، متغیرهای کلان سیاسی، اقتصادی و فرهنگی - اجتماعی و در نهایت ویژگی‌های فردی و شخصیتی رای دهندگان می‌باشد. در این چارچوب به طور طبیعی متغیرهایی چون سن، جنسیت، میزان تحصیلات، قومیت و مذهب، وضعیت اقتصادی، تعلق مکانی، حافظه تاریخی و تجربه‌های پیشین، تعبدات مذهبی و سطح فرهنگی در مقیاس فردی در بین رای دهندگان در نوع رای به یک یا چند کاندیدا نقش مؤثری دارد. همچنین ویژگی‌های فردی و شخصیتی کاندیداها مانند جنسیت، میزان تحصیلات، وضعیت ظاهری، قدرت بیان، فرهمندی و پایگاه اجتماعی، وابستگی حزبی، سابقه اجرایی و مدیریتی، پیوندهای قومی و پایگاه اقتصادی نیز نقش مؤثری در میزان رای افراد به کاندیداها دارد و در نهایت متغیرهای کلی‌تر اقتصادی، اجتماعی و سیاسی مانند سیاست‌ها و اقدامات حکومت و سایر بازیگران در سطح داخل و خارج کشور، ایدئولوژی نظام حاکم، گفتمان غالب رسانه‌ای، شبکه‌های اجتماعی، نخبگان، رهبران دینی و مراجع، شخصیت‌ها و بزرگان قومی و مذهبی و ... نیز متغیرهای تأثیرگذار دیگر در این حوزه هستند. به طور طبیعی در کشور ما نیز این عوامل و متغیرهای بر رفتارهای انتخاباتی رای دهندگان و الگوی رای داوطلبان مؤثر هستند و عمدتاً با توجه به نوع انتخابات (ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی و انتخابات شوراهای شهر و روستا) و همچنین حوزه انتخابیه‌ای که افراد در آن حوزه‌ها کاندیدا می‌شوند، نحوه و میزان این عوامل و متغیرها متفاوت است.

در این پژوهش، نقش سه متغیر همسایگی، مذهب و منطقه محل سکونت (شهر یا روستا) در انتخابات دهمین دوره مجلس شورای اسلامی در حوزه انتخاباتی شهرستانهای قاینات و زیرکوه مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد، در بین متغیرهای مورد بررسی در الگوی رای کاندیداهای، متغیر همسایگی نقش موثری در الگوی رای دهی داشته است و تقریباً تمامی کاندیداهای در زادگاه خود حائز اکثریت آرا شدند. و البته علت رای کمتر برخی کاندیداهای در زادگاه خود، ناشی از عدم سکونت در زادگاه، وجود کاندیداهای رقیب شناخته شده‌تر و مشهورتر در منطقه و عدم فعالیت و تبلیغات کافی در زمان انتخابات می‌باشد. علاوه بر متغیر همسایگی، نقش متغیر مذهب نیز در الگوی رای منطقه مورد بررسی قرار گرفت که یافته‌های پژوهش نشان از تأثیر این متغیر در رفتار انتخاباتی مردم و الگوی رای داوطلبان بوده است. بدین ترتیب همانند انتخابات ریاست جمهوری در طی چند دوره اخیر، در این انتخابات نیز اهل سنت عمدتاً به طیف اصلاح طلب مرسوم سیاسی رای داده‌اند و در روستاهای اهل سنت حوزه انتخاباتی کاندیداهای متمایل به دولت (اعتدال) و اصلاح طلب توانسته‌اند اکثریت آرای رای دهندگان اهل سنت را به دست آورند. در نهایت در خصوص متغیر منطقه سکونت (شهری و روستایی)، با وجود تفاوت آراء کاندیداهای در مناطق شهری و روستایی، تأثیر معنادار و مستقل متغیر محل سکونت رای دهندگان در مناطق شهری و روستایی در رفتار رای دهی مردم و الگوی رای کاندیداهای مورد تأیید قرار نگرفت. به نظر می‌رسد مولفه منطقه سکونت (شهری-روستایی) تحت تأثیر سایر عوامل از جمله اثر متغیر همسایگی، دیدگاه‌های سیاسی کاندیداهای و متغیرهای قومی-مذهبی قرار گرفته است.

کتابنامه

1. Amid, H. (2001). *Amid Dictionary*, Volume 1, Tehran: Amir Kabir Publication. (In Persian)
2. Baei, L. & Pishgahifard, Z. (2010). Analysis of the Iranian election Case lectorate Noshahr and Chalous The eighth elections in parliamentary, *Quarterly Journal of Research in Human Geography*, 1(3), Pp. 93-112. (In Persian)
3. Constitution of the Islamic Republic of Iran
4. Ghazi, A. (1995). *Fundamental rights and political institutions, publications*. Tehran: Tehran University, Volume I. (In Persian)
5. Governorate of Qayenat <http://www.sk-ghaen.ir>
6. Governorate of zirkooh <http://www.sk-zirkooh.ir>
7. Hafez Nia, M.R, Ahmadipour, Z. & Ghaderi Hajat, M. (2012). *Politics and Space*, Mashhad: Papoly Publishing. (In Persian)
8. Hafeznia, M.R. Kaveanirad, M. (2004). *New Horizons in political geography*, Tehran: SAMT. (In Persian)

9. Johns, M. (2007). *Introduction to political geography*, (Pishgahifard, Z., Trans.), Tehran: Tehran University Press.(In Persian)
10. Kaviani Rad, M. & Gharebegi, M. (2017). *Geography of Elections, Concepts & Approaches*, Tehran: Strategic Studies Research Center.
11. Kaviani Rad, M. & Vaisi, H. (2009). Study Effect Neighborhood the Iranian elections, *Geopolitics Quarterly*, No.3, 1-20.(In Persian)
12. Kaviani Rad, M. (2008). Geography of Elections, *Journal of Strategic Studies*, tenth 10(3).22-34.(In Persian)
13. Kaviani Rad, M. (2014). *Geography of Elections*, Tehran: kharazmi University Press. (In Persian)
14. Ministry of Interior Base (Electoral Command) <http://entekhabat.moi.ir>
15. Nikfar, J. & Akbari, S.(2015). *Urban Management*, Tehran: SAMT.(In Persian)
16. Parchami, D. (2007). Evaluation of public participation In the ninth presidential election, *Journal of Human Sciences*, No. 52, 37-82(Special Issue of Sociology).(In Persian)
17. paye, L. (1992). Political Culture and Political Development, translated by Majid Mohammadi, *a journal of culture*, No.5&6, 37-47 (In Persian)
18. Pishgahifard, Z. (2008). Geographical Bases of the votes of the people in the Eighth Parliamentary election, *Journal of Geopolitics*, 2 (4), 109-130.(In Persian)
19. Tavassoli, G.A. (2004). *Social Participation In conditions of anomie*, Tehran: Tehran University Publications.(In Persian)
20. Taylor, P. (2008). *Electoral Geography*, (Pishgahifard, Z. Trans.), Tehran: Publishing Ghomes.(In Persian)
21. Zarghani, A. (2012). *Research project for Spatial Analysis of the 10th Presidential Election*, Mashhad, Ferdowsi University of Mashhad.(In Persian)
22. Zarghani, H. & Razavinezhad, M. (2013). Analyzing the changing role of the neighborhood in pattern of voting during the tenth presidential candidates; *Journal of Spatial Planning*, No. 3,109-126.(In Persian)
23. Zarghani, S.H. (2013). *The research project spatial analysis of tenth presidential election*. Ferdowsi University of Mashhad. (In Persian)